

Metsälainsäädännön uudistus - uudistamisvelvoitetta tiukemmalle vai löysemmälle

Liisa Saarenmaa 23.9.2009

Metsälakiuudistuksen tausta

- Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kirje 27.8.2007
  - metsälain ja sen nojalla annettujen säädösten perustuslainmukaisuuden arviointi
- MMM käynnisti säädöshankkeen marrakuussa 2008
  - määräaika 31.12.2009
  - tehdään virkatyönä
  - aikataulusuunnitelma:
    - esitys eduskunnalle syksyllä 2009
    - laki ja uudet asetukset voimaan 1.1. 2010
- Apulaisoikeusasiamiehelle lähetetyssä kirjeessä todettiin, että perustuslain edellyttämien muutosten lisäksi lakiin olisi tarkoituksenmukaista tehdä myös substanssia koskevia tarkistuksia.

Työn kulku

- Metsäosasto vastasi virkamiesvalmistelusta
- Valmistelun aikana kuultiin sidosryhmiä, tutkijoita, metsäkeskusten viranomaispäälliköitä ja metsänhoitopäälliköitä sekä ministeriön virkamiehiä
- toukokuussa 2009 järjestettiin kutsuseminaari, jossa virkamiestyönä valmistunut lakiehdotus esiteltiin ja siitä keskusteltiin
- seminaarin jälkeen ehdotusta muokattiin
- ehdotus lähti lausuntokierrokselle alkukesästä ja lausuntoaika oli 17.7. asti
- metsäkeskusten viranomaispäälliköiltä pyydettiin lausunnot erikseen 7.8. mennessä
- pyydettyjä lausuntoja saatiin 38 taholta
- lausuntojen pohjalta esitystä on edelleen muokattu

Mihin pyritään

- Nykyinen metsälaki:
  - Metsälaki sisältää metsien kestävästä hoitoa ja käyttöä ohjaavat säännökset.
  - Metsälain mukainen toiminta tähtää metsikkotalouden toteuttamiseen.
  - Pää tavoitteena nykyisessä laissa on kestävästi hyvän tuoton saaminen metsästä.
  - Metsänhoidolla pyritään pääsääntöisesti saavuttamaan mahdollisimman suuri määrä runkopuuta puun elinkaaren aikana.
- Uudet haasteet
  - VMI-tietojen mukaan taimikoiden laatu on heikentynyt
    - syynä epätarkoituksenmukainen metsänuudistaminen sekä jälkihoidon laiminlyönti ja viivästyminen
  - yhteiskunnallinen kehitys on tuonut uusia vaatimuksia puuntuotannon rinnalle
    - vaihtoehtoiset metsänkasvatusmenetelmät
- KMO 2015 tavoitteet:
  - metsähoidollisen tilan parantaminen
  - kotimaisen puun käytön lisääminen
  - monimuotoisuuden turvaaminen
  - ilmastonmuutoksen torjuminen

Metsäosaston ehdotukset metsälain muuttamisesta lausuntokierroksen jälkeen

- 8§ Taloudellisesti kasvatuskelpoisen taimikon aikaansaaminen
  - taloudellisesti kasvatuskelpoinen taimikko on saavutettu, kun kasvatettavien puiden keskipituus on 1,3 metriä eikä niiden kehittymistä uhkaa välittömästi muu kasvillisuus
    - *lausunnoissa rajaa pidettiin sekä hyvänä että myös kritisoitiin, koska tavoitepituus saavutetaan eriaikaisesti maan eri osissa*
  - uudistamisvelvoite poistuisi metsätaloudellisesti kannattamattomilta suoalueilta Pohjois-Suomessa
    - *lausunnoissa se esitettiin poistettavaksi koko maassa*
    - *ongelmana Kioton sopimus*
    - **ehdotan harkittavaksi: kyseisillä suoalueilla sallittaisiin jatkuva kasvatus**

Metsäosaston ehdotukset...

- 8a§ Toimenpiteet taloudellisesti kasvatuskelpoisen taimikon aikaansaamiseksi
  - taimikon perustamista koskevat toimenpiteet olisi saatettava loppuun uudistushakkuun päättymistä seuraavan toisen täyden kalenterivuoden loppuun mennessä (2...3 vuotta)
  - jos luontainen uudistaminen epäonnistuu, hakkuualue olisi uudistettava viipymättä viljellen
  - valtuudet tarkempiin säännöksiin valtioneuvostolle (valtioneuvoston asetus)
  - *Lausunnot: maanmuokkausmenetelmistä säättämiseen runsaasti kritiikkiä =>esityksessä siitä on luovuttu, yhtä määrääikaan pidettiin hyvänä, mutta sen pituudesta tehdyt esitykset vaihtelivat. Max. 7 vuotta metsänkäyttöilmoituksen tekemisestä*
  - **merkitsisi tiukennusta nykyiseen metsälakiin**

Metsäosaston ehdotukset...

- 8b§ Uuden puuston aikaansaamisessa käytettävät puulajit
  - säädetään nykyisin MMM:n päätöksessä
  - valtuudet tarkempiin säännöksiin valtioneuvostolle
  - männyn, kuusen, rauduskoivun, hieskoivun ja haavan siemenet tai taimet, jotka soveltuvat alkuperältään ja muilta ominaisuuksiltaan uudistettavan alueen olosuhteisiin
  - muut Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvat puulajit ja siperianlehtikuusi, kun käytölle on erityisiä syitä ja jos ne soveltuvat alkuperältään ja muilta ominaisuuksiltaan alueen olosuhteisiin
  - Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomat puulajit: riittävä selvitys metsänkäyttöilmoituksessa niiden kasvatuskelpoisuudesta ja alkuperän soveltuvuudesta uudistettavan alueen olosuhteisiin
  - *Lausunnot: esitystä pidettiin rajaavana.*
  - **Ei oltu ilmeisesti selvillä voimassa olevasta säädöksestä, johon verrattuna ei ole tulossa muutosta**

Metsäosaston ehdotukset...

- 14 a § Hakkuu- ja taimikon perustamisilmoitus
  - hakkuuilmoitus olisi hakkuuoikeuden haltijalle kuuluva uusi velvoite
    - hakkuuilmoitus olisi tehtävä 3 kuukauden kuluessa hakkuun päättymisestä
  - taimikon perustamisilmoitukselle säädettäisiin 3 kuukauden määräaika
  - MMM:lle annettaisiin valtuutus tarkempien säännösten antamiseen ilmoituksen sisällöstä
  - *Lausunnot: Enemmistö vastusti hakkuuilmoitusta etenkin jos metsänkäyttöilmoitus jäisi.*
  - *Hakkuuilmoituksen kannattajat näkivät sen selkiinnyttävän uudistamisvelvoitteen määrittämistä ja parantavan siten metsänomistajan oikeusturvaa. 3 kuukauden määräaika kannatti enemmistö asiaan kantaa ottaneista*
  - **Harkittavaksi: voitaisiinko metsänkäyttöilmoitus korvata hakkuuilmoituksella 10 §:n kohteita lukuun ottamatta (Metlan lausunto)**

Pohdintaa

- Vaatimus kasvupaikan tuotoskyvyn pitkäaikaisesta säilyttämisestä on ollut ja tulee olemaan tärkein metsänhoitoa ohjaava periaate
- Ilman uudistamisvelvoitetta metsätalouden kestävyys ei toteudu
- Metsänuudistamisen tavoitteena on saada uudistusalueelle kasvatuskelpoinen puusto mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti
  - taloudellisesti arvokkailla puulajeilla
  - kasvupaikan tuottokyky täysimääräisesti hyväksi (riittävä tiheys)
- Maan pitäminen pitkään paljaana ei ole järkevää
  - Biologiset syyt:
    - hakkuun jälkeen vapautuvat ravinteet kannattaa ottaa uuden puuston käyttöön mahdollisimman nopeasti huuhtoutumisen estämiseksi
    - uusi puusto kannattaa saada aikaan ennen kuin uudistusala ehtii heinittyä ja vesakoitua
  - Taloudelliset syyt:
    - maan paljaana pitäminen on kustannus
    - kiertoaika pitenee ja metsätalouden kannattavuus heikkenee, mitä pitempi uudistusaika on
    - puunmyyntitulojen ja uudistamiskustannusten ajoittuminen lähekkäin parantaa talouden hallintaa
  - Sosiaaliset syyt
    - uudistusalan nopea metsittyminen on maisemallisesti suotavaa

Mitä muuta yritettiin

- Laimin lyöty tai väärin tehty maanmuokkaus on usein metsänuudistamisen epäonnistumisen syynä
  - ehdotettiin maanmuokkausvelvoitteen säätämistä
    - joka sisältyy itse asiassa nykyisen metsälain 8 §:n 2 momenttiin ja metsäasetuksen 2 §:n 1 momenttiin: ”Metsälain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuja taimikon perustamista koskevia toimenpiteitä ovat taimikon perustamista haittaavien puiden ja pensaiden raivaus sekä maanpinnan käsittely.”
    - seminaarissa saatujen kommenttien jälkeen maanmuokkausvelvoite poistettiin esityksestä, mutta sen sijaan tehtiin ehdotus kahden vuoden lisääjasta uudistamisen osalta, jos muokkaus tehtäisiin (kannustin)
    - lisäaika poistettiin lausuntokierroksen jälkeen esityksestä
- 18 § Metsärikos ja metsärikkomus
  - hakkuu- ja taimikonperustamisilmoituksen laiminlyönti katsottaisiin metsärikkomukseksi (sakko)
  - *Lausunnot: puolet kannatti ja puolet vastusti sanktioimista. Tilalle esitettiin hallinnollista seuraamusmenettelyä*
  - *Sanktioiminen tehostaisi merkittävästi uudistamisvelvoitteen valvontaa*
  - **Ei kuitenkaan ole tulossa mukaan esitykseen**

Muita mahdollisia muutostarpeita

- Hakkuutavat
  - metsikkötalouden periaate ”sementoitu” nykyiseen metsälakiin
- Uudistuskypsyys
  - uudistushakkuu saadaan tehdä, kun puusto on saavuttanut riittävän järeyden tai iän tai muut syyt puoltavat sitä
  - voitaisiinko uudistuskypsyiden vaatimuksesta luopua?
- Pitäisikö jatkuvalla kasvatukselle antaa tilaa?
  - runsaat metsävarat mahdollistaisivat sen
  - nykyinen metsälaki ei ole suoranainen este (Innofor suullinen lausunto)
  - jos yleistyisi, nykyiset kasvu- ja kasvatusmallit menisivät uusiksi, koska Metlan keräämä data perustuu metsikkötalouden periaattein kasvatettuihin metsiin
  - jatkuvaa kasvatusta ei ole tutkittu vielä niin paljon, että samanlaiset simulointimallit kuin metsikkötalouden puolella olisivat mahdollisia
  - metsävarojen kehitysennusteet heikkenisivät
    - mutta olisiko siitä haittaa?

Metsälainsäädännön historiaa Ruotsissa

- Metsälainsäädännössä on ollut tiukkoja ja löysempiä kausia
  - ensimmäinen metsälaki 1647
  - metsänomistusoikeus 1805
  - metsälaki uusittiin 1903
    - valtion ohjausta lisää
  - uusi laki, joka korosti puunkäyttöä 1990
    - ”metsänhoito- ja hakkuuvelvoite”
    - metsäsuunnitelma oli pakollinen vuoteen 1993 asti
  - Metsänomistajille tehtiin kattava kysely, mitä haluavat
    - yhteiskunnan ja metsänomistajan etujen on mentävä (ainakin osittain) päällekkäin
  - Moraaliset kysymykset esillä
    - hyvä ihminen hoitaa metsiään hyvin (itseohjautuvuus)
    - heiluriliike suhtautumisessa säätelyn tiukkuuteen

Lopuksi

- Metsävarat ovat nyt runsaammat kuin kertaakaan aiemmin
- Metsikkötalouteen liittyvä selväpiirteinen uudistaminen suurin tekijä nykyisen kasvun taustalla
- Kasvusta käytetään vain noin puolet
- Onko hyvällä metsänhoidolla itseisarvo?
- Metsänhoidon tavoitteisiin ja menetelmiin vaikuttavat yhteiskunnalliset virtaukset
  - liberalistinen talousteoria edellyttää, että vapauksia annetaan lisää
  - metsän pitkä kasvatusaika edellyttää varovaisuusperiaatteen noudattamista
- Haluaako Suomi olla jatkossakin metsätalouden ja hyvän metsänhoidon mallimaa?
  - osaamisen vienti kehittyviin maihin (Kiina, Indonesia, Turkki)
  - halutaanko edellisten sukupolvien työ käyttää nyt täysimääräisesti hyväksi?
    - ensimmäinen polvi perustaa, toinen kasvattaa ja kolmas hävittää -mentaliteetti
  - minkälaiset metsät halutaan jättää seuraaville sukupolville?